

J. I. PATRIA

PREUS
Artà, i comarca any 4 Ptas.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

LES ATALAIES DE S'HERETAT

Quina amplària de mon! Allà baix la mar remuga sordament rosegant el rocam de la ribera i ens envia complascuda son alè refrigerant que se beu els regalims de suor que ens degoten cara avall. Devers Cala Ratjada, refugi estival d'aristòcrates

i senyors acalorats, és tota blanca i florida de veles de tantes barques de pescar. I sembla que la mar me diu tota enjogassada i amb un puntet de malícia: jo te perdón el mal pensament que feres de mí quan, amb greu treball, ascendies per la montanya. No't mirava, no, amb ulls sinestres i flametjants, sinó amb ulls ansiosos per por de que no caiguessis i et fessis mal. Te planyia. Fou la teva imaginació exaltada i exacerbada en el perill que t'ho feu veure al revés, i en som una mica ofesa, encara que no't vull guardar rancúria perquè sé que en el fons m'estimes. Ço que et pensares que era complaensa de veure't repenjat de la branca d'un pi o de l'enclotxa d'un penyal, no era sinó angúnia, inquietut, i l'estranya lluisor dels meus ulls n'era testimoni i me guardará de mentir. Al temps mateix que tu interiorment me llançaves maldicions que m'haurien consecrada si s'arriben a cumplir jo aparellava la meua falda tova i molla per emparar-te, si tant fos estat que haguessis tinguda la dissort de relliscar. —Ah, traidora —li dic jo una mica espuntat— bé tens la veu de sirena i me vols donar entenent que no has romput cap plat mai! Però sota la mel de tes bones paraules hi amagues la fel de tes males obres. Ella me volgué replicar i per més aviat convencer-me de que no tenia males intencions se començá els rinxols de sa cabellera blanca, asserenà encara més la faç graciosa i riallera, tregué una veu més dolça i més flautada i vaig acabar per donar-li raó sabent i tot que m'enganava. Una bella cara serveix, amb freqüència, de cobertura a intencions malignes i és com un amagatall florida de serps verinoses.

L'atalaya del Cap Vermell està casi completament trocejada i derruida. És un claper. El llenç de mar que encara s'aguanta està clapat de nafres i crosteres com un membre podrit. Devora la torre a la galta de la montanya que mira a llevant hi ha una cleda o tancat d'on n'arrancaren les pedres i hom diu si, per temps, fou una rota del torrer on hi devia semblar pèsols i faves primerenques per tal de tenir per l'olla. L'altre atalaia, veinat del del Puig Negre, se conserva íntegra i resurt com un ciri monumental de cera groga damunt el canalobre del puig, on s'enflama cada matí quan el sol treu el seu cap per la finestra de l'orient i espandeix sos raigs aurífics mullats de serení. Aquí s'hi estaven els talaiers, els homes més fets i més pacients que hi havia sota la capa de Deu perquè cal esser-ho molt per viure, com un anacoreta, damunt la tremenda desolació d'

aquestes altures sense més companyia que els corbs i milanes que els devien pendre el dinar per poc que se descuidassin. Jo m'afigür que en les temporades de calma s'hi avorrien de bondeveres i que anyoraven vagament veure negrejar a l'horitzó qualque galiota sospitosa per tal de donar-ne avis i trencar així la monotonia d'aquella vida insuportable.

Dedicant-la an els futurs historiadors del nostre poble i per l'interès que puga tenir transcriurem una lletra procedent del talaier de Sant Jordi d'Artà la qual donarà al nostre escrit un poc de regust i sabor de l'època dels pirates i corsaris. Fa així: «Al honrat lo Bal-le de la Parròquia de Lummayor o a son loc tinent. Gabriel Burguera, Bal-le reial salut e honor. Certifica't vos, senyor, car entorn hora de tiercia, lo Bal-le de Santanyí m'ha scrit per ço e com lo Bal-le de Felanitx l'ha certificat que anit passada, hora de mitja nit, havia rebuda letra del Bal-le de Manacor fent-li menció que lo Bal-le d'Artà l'ha certificat que lo talaier de Sant Jordi li ha feta menció que lo jorn d'ahir, que fo di necres, hora de vespres, ha vista desplegar una galera grossa .. vers nostres mars no sabent de quines gents és. Per què vos hem certificat perquè fassets aquelles provisions que aitals fets requireixen (?). E fets pagar al portador son peuatge acustumat. Dat a Campos, dijous a 4 de Juny, de 1394».

Deambulant per aquestes contrades sobtadament ens ha revingudes a la memòria les llegendes que per aquí se'n contenen sobre les incursions dels sarraïns a les costes de llevant on sovint hi queien com una calamarsada, i la nostra imaginació se pobla de fantasies. Miram per darrere pic la blavor del estany de Sa Torre que pareix una vena de la terra o un braç de mar. Les gatoses florides lluen com a manats de cabells rossos o llepades de groc que el sol deixá per la montanya. Tornam cap a la vila i hom anomena S'Encruia veinat del Puig Negre i les masies de So'N Favar, S'Heretat, Sa Creu Veia, Sos Sastres, So'N Terrassa, Ses Set Cases, Sa Tafona, So'N Mesquida, So'N Barbassa i nosaltres anam repetint amb morosa delectació aquests noms car en la boca ens hi deixen una savoria de fruita madura i en les orelles hi ressonen com un cant de la terra.

Mes, per tal com en aquesta eixida no tenguerem altre cavall que el de Sant Francesc que és l'únic de que podem dispondre en les nostres excursions, varem arribar a casa aglaçats espeuats i amb les canes mortes.

FELIX

TIPOS PAGESOS

EL FUNDADOR

Aquell atlot pagés, que estudià amb els frares, vestí de joventú l'hàbit de S. Francesc; trespá amb els llatínistes totes les montanyes, i traduí Virgili en la pau dels nostres camps.

Arribá el dia de cantar missa nova; tot el poble en festa tenia al seu voltant, totes les flors de la vila damunt l'altar florien, i sos pares s'el miraven com qui's mira un sant.

Aquelles mans feixugues de manejjar l'aixada i d'esclafar terrosos no'l gosaven tocar. De veure'l tan espigat sa mare era admirada, fixxos els ulls en la casulla del fill que infantá.

Tot era un miracle damunt l'altar florit; l'alfàbrega pagesa, d'amor ja defallia, arborant més encesa sa fortíssima sentor, que l'amor pagesa ignora la melancolia.

Després el fraret calá sa caputxa. S'embarcá a ciutat dins un enorm trasatlántic i avesá sa llengua a parlar sempre anglés. Sorgint de New York gegant li somreia la grassa matrona que branda la teia de la llibertat.

Viatjá set dies dins un tren molt ràpid; el tren s'acabá, mes el bosc, terra ignota, seguía sempre enllá. Calcá ses sandàlies. Fugint d'ells mateixos al bosc habitaven ànimes disperses, despulles podrides de l'humanitat.

Los digué: germans. Seguiren amb ell; a cop de destrat rompien les cordes de les lianes que barraven el pas; eren més de trenta i dant se les mans, no eren capaços d'abraçar el tronc dels bohabáts.

Caminaren un mes; del cim d'una montanya, vgeren la mar i unes illes roges inflamades pel ponent; no gaire lluny de la costa, dins una vall deserta, la gent acampá; el frare tallá una branca de cedre que mai es podreix.

I en feu una creu, que en terra plantá; avans en sos braços amb cinabrí vermell hi havia escrit: Nova Artá.

J. S. B.

LES OBRERES DE ST JOSEP

El darrer diumenge d'abril l'Associació d'Obreres de Sant Josep, va celebrar la festa que cada any dedica a la Sagrada Família. El dematí feren la Comunió general per les associades i a les 10 Ofici solemne que digué el Rt. P. Antoni Mòjer amb sermó que anà a càrrec del Rt. P. Cristòfol Esteva Sureda, Superior de Lluchmajor, natural d'Arís.

El decapvespre a les 4 i mitja en el local de la Associació tenguè lloc l'acte literari que en aquest temps cada any solen celebrar.

En ell hi llegiren dues molt ben eserites Memòries. Una de l'Associació feta per la Segretària Dª Margalida Estelrich a la qual precedí un discurs molt escaient de la mateixa que amb la senzillesa i cordialitat que la caracterisa s'atreguè la simpatia de la concurrència. L'altre fou escrita i llegida per la segretària del Rober, Sta D^a. Coloma Blanes Sureda que posa tots els seus entusiasmes juvenils en l'obra de l'Associació. Una i altre demostraren l'estat de floriment de l'associació i foren premiades amb ben merescuts aplaudiments.

Vàries senyoretes resitaren escullides de'n Miquel Costa i M^a. Antonia Salvà i la «En el mirador de l'Església» original de la nostra poetessa l^a. Margalida Estelrich, que galantment nos ha cedida per publicar-la en *Llevant*, que referint se a la nostra vila creixen ha d'agradar ferm als nostros lectors.

Feu el discurs, el predicador del matí Rt. P. Cristòfol Esteva el qual tenguè paraules alentadores per les Obreres i les donà prudentíssims consells perquè mai la vanagloria no puga emboirar els èxits de la seua obra. Les recomanà la comunió frequent, diària a esser possible, i implorà per elles les benediccions del cel i de son patró el Sant Patriarca St Josep.

El chor de Sta Elisabet cantà una partida de cançons noves; algunes d'elles populars que foren molt celebrades per la concurrència.

Se repartiren també les prenes per entregar a les pobres, se tregueren els números de la rifa que ja publicarem en el darrer número i se cantaren els tres parenostros a Sant Josep que són de consuetut.

Sia enhorabona a la Junta i a totes les que hi prengueren part.

EN EL MIRADOR DE L'ESGLÉSIA

Obeint el sò argenti
de camjana matinera
que me diu: «Jesús t'espera
a missa de bon matí»,

a l'esplèndit mirador
me du la costa empinada;
d'anyorança una mirada
endrec a Sant Salvador,

car avui no hi puc pujar,
pobre aucell d'ale, rompudes
que les del cor tenc retudes
a força de batallar.

De Deu a la voluntat
me somet amb alegria:
«Bon dia Verge Maria!»
al menys diré de bon grat.

Del gentil fasser gegant
me plau la bona escomesa;
encara més la fermesa
al enfront del temple sant.

Guardià d'Honor permanent
sembla que diu nit i dia:
— ¡Alabat per sempre sia
el Santíssim Sagrament.

Penó reial enlairat
símbol de lluita i de glòria
entre paumes de victòria
ostenta son fruit daurat.

Faner i adorador
fa de Marta i Magda'ena.,
Veinat de Deu, vida plena
ha trobada en la llecor.

d'on pren aliment s'arrel
i vigor l'airoso soca;
sa verda cimera floca
amunt, amunt, cap al cel.

Abans de la missa oir,
en la paret recolzada,
d'eixa vall enamorada
per breus moments vull fruir.

Cobetja el poble ensopit
un cobricel de boires,
durant la nit, les mans fines
de les fades l'han teixit.

Es l'hora en que els bells matins
el cel al llevant s'enjoia
tallment d'una claraboia
pintada pels xerafins.

Hei escanen be damunt l'or
i púroura, les montanyes
que guarden dins les entranyes
de la comarca el tresor.

Entre elles veig aguarar
de l'horitzó dins l'espai
un tros de brunyit mirai
que m'encativa: la mar.

Llavors dins un paradís
la vall se despèrt xalesta
tot portant la blanca vesta
de novia, amb nou etsis.

Tal per planura i costers
del Senyor la mar abandona

escampa arreu la rumbosa
florida dels ametllers.

Mes, no és bella solsament
la terra així engarlandada;
també té encants l'hivernada,
també en té l'estiu ardent;

Car més que l'homo, feel
a Deu li és la Natura;
reflectint vostra hermosura
la terra, la mar, el cel,

Com si tot de vos parlàs,
mon Deu jo me sent sorpresa
¿Què serà vostra bellesa ..
contemplada faç a faç?

Margalida Estelrich

Artà Abril 1928

De Son Servera

La afició al art dramàtic va prenguent bastant d'increment entre l'element jove d'aquesta vila i així varen representar diumenge 29 d'abril «La vuelta del veterano» drama salesià en 4 actes en el «Unión» per alguns aficionats amb aquest repartiment: Simón, M. Mascaró Frochard, J. Andreu; Luciano, A. Bauzá; Fernando, A. Fio; Silvestre, B. Lull; Roqueberd, A. Ballester, Germord, P. Andreu; Ayudante, G. Vives; Criado, G. Basquest; Adolfo, F. Mascaró. Segons notícies l'obra agrada tant que avui dia s'ha petició del públic, la repeteixen. Enhorabona i envant, que això instrueix i és de gran profit.

Hi ha una passa de costipats griposos que obliquen a molts a fer lit alguns dies, si bé la malaltia és benigne.

— Casament Gabriel Morey Gili, amb Margalida Gili (a) de Son Gener.

— S'acabaren en aquests dies les obres d'amplament en la carretera de davant S'Hort. Així el transit se farà més comodament.

Corresponsal.

REGISTRE

MORTS

Maig - Dia 5. Maria Solivellas Torrents (a) Moma, de 67 anys, Hemorràgia cerebral.

NAIXEMENTS

Dia 4. Gabriel Servera Massanet de Jaume Serveri i de Tunina (a) Lluisset.

7. Aina Jaume Carrió de'n Miquel Jan i Aina Caragola.

5 Juanaina Torres Mascaró fia de'n Gabriel Sunyer i Aina.

RELLIGIOSES

PARROQUIA

Dimars s'hi celebrà la festa que cada any el poble dedica a l'aparició de St Miquel Arcàngel festa votiva en la que hi pren part l'Ajuntament en nom del poble. Al Ofici que fou molt solemne hi predicà el Rt D. Jeroni Alomar de Llubí.

Cada dia se celebra amb tota solemnitat el més de Maria, a missa primera i a les 7.

Diumenge qui ve se farà la comunió General per les Filles de la Puríssima i el tercer diumenge tindrà lloc la festa de conclusió del més de Maria.

LLISTA DE SUSCRIPCIÓ

per l'homenatge al President de la Caixa Rural.

Per no haver-la poguda rectificar d'hora, sorti equivocada la quota de D. Pere Moragues Arcos que devia dir 25 pts i no 50. Queda per tant disminuïda la suma anterior i vatajuf alguns no es més dels suscrits.

Suma anterior	115'50
D. Antoni Massanet Gili	5'00
D. Josep Oliver Capó	5'00
D. Antoni Genovard Esteve	10'00
D. Lluís G. Pascual Ruiz	5'00
D. Josep Valls Fuster	1'00
Rt D. Juan Rubí Fluixà Rec-	
tor	15'00
D. Juan Oleo Sureda	5'00
Un admirador	5'00
Suma i seguirà	166'50

DE FORA

LA DIRECCIO DE LA «NOSTRA TERRA»

El Sr. Vidal Burdils fins ara director de la bella revista mallorquina *La Nostra Terra* ha tenguda l'atenció de despedir se efectuosament de nosaltres al abandonar aqueixa Direcció per anar a possessionar-se del important càrrec que ha de ocupar en una societat barcelonina, i al mateix temps D. Antoni Salvà nos participa haver-se encarregat d'aquella Direcció. Corresponem a les atencions de un altre tct desitjant-los acert en les seves respectives gestions.

EN L'ARQUEOLOGICA

Per mort del digníssim catedratic del Institut de Palma D. Gabriel Llabrés, el qual era president de la *Societat Arqueològica Luliana* de Palma, la Junta general, ha acordat otorgar la Presidència de la mateixa a D. Pere A. Sincho Vicens, el qual s'ha complascut en comunicar-nos la seva presa de possessori oferint nos sos serveis en el nou càrrec. Agram la seua atenció i quedam a la recíproca.

CASAMENT

Segons llegim en la premsa de Palma, ahir se casà el jove micer D. Marian Morell i de Oleza, germà del nostre amic D. Pere, amb la Srta Felisa Magraner Pastor. Sia enhorabona.

DE CA NOSTRA

DEL TEMPS

El que ha fet aquesta desena és estat tan irregular i tan impropí que ningú diria que nos trobem en el més de maig, sinó en el mars, en ple ivern. Apenes s'ha vist el sol; dies calitjosos que per fi diumenge passat esclataren en una pluja ivernal, brusquetjant tot el capvespre, vetlada i fins dilluns durant el dia. L'atmosfera és freda, marcant el termòmetre 12° a l'ombra.

ESTAT SANITARI

La passa de grippe, tant general a Mallorca, no ha exceptuada la nostra vila. Moltíssimes persones l'han tengut, especialment els atlots, haguent-hi moltes famílies en que a un mateix temps jeien la major part de sos membres. Venturosament, en general és estat benigne i s'ha reduït a tres o quatre dies de jeure, fora d'alguns cassos que n'han estats greus; però fins aquí no hi ha ocasionada cap mort (g. a D.)

MORTA

Dia 5 de maig a vespre sofrí un atac d'hemorràgia cerebral madó Maria Solivellas (a) Moma morint dins poc temps haguent rebut el Sagrament de l'Extremaunció. Rebin sos fills el nostre condol.

MALALTS

La passada setmana sofrí un atac En Miquel Fornès (a) de Son Salvador escrivent de la Sala. Segons notícies se troba molt millorat.

—També en sofrí un altre la madona Cupa del café de Ca'n Garreteta.

—Segons notícies va millorant si be paulatinament el dentista, l'amic En Juan Llaneras (a) Murta.

A tots les desitjam una pronta i total curació.

TRASLAT DE JUTJAT

En aquests dies s'està fent el canvi de local del Jutjat municipal, el qual ara quedarà d'una manera digna en el carrer del Pou Nou núm. 12 bis. o sia ocupant mitja casa de Ca'n Duay. Aquest local constarà d'una garrida sala per judicis, una dependència especial per segreteria, arxiu, biblioteca i pati.

NOU CAMI DE LES COVES

Altres notícies llegim en el «Correo de Mallorca» d'ahir i és que l'enginyer D. Antoni Parietti, ajudat del sobrestant D. Miquel Oliver estan acabant les mides per la construcció d'un nou camí que vagi d'Artà a les Coves que permeti arribar amb cotxo fins a la portalada de les mateixes.

Es aquesta una agradosa notícia de gran convenència que voldriem fos prest duita a la pràctica.

AGRICOLES

L'aspecte del camp és per ara molt hermós, entrevent se una abundosa cullita de cereals i llegums. Els orris ja rossetjen, i els blats ben espigats donen goig de veure. Les faveres tenen moltíssimes bajoques i molt plenes; sembla que damunt l'era han de retre molt.

DESPEDIDA

Trobant se ja restablert de la malaltia que'l sorprengué a la seua arribada a la nostra vila, el Rt D. Sebastià Esteve, Rector de la Seu, surtirà ja demà, si Deu ho vol cap a Palma per continuar la seua vida ordinària. Com li és impossible per son estat delicat, anar a despedir-se personalment nos prega ho fassem en nom seu des de les columnes de «Llevant» i expressem el seu més coral agraïment a les innumerables persones que en aquests dies l'han visitat interessant se per son estat.